

Val i Amerika

Demokrater och republikaner — en återblick och en analys

Av

professor **HERBERT TINGSTEN**

1000 P 12

Den 2 november — enligt lagens föreskrift första måndagen i november månad — ägde val till kongressen rum i Förenta staterna. Valen gällde hela representanthuset, som förnyas vartannat år, och en tredjedel av senaten; dennas medlemmar sitta sex år, men nya val i fråga om tredjedelen av platserna skola ske vart annat år. Resultatet blev, att demokraterna bevarade sin majoritet i båda kamrarna, ehuru republikanerna hemförde betydande mandatvinster. Striden gällde, i den mån den icke var inriktad på rena personfrågor, en rad aktuella politiska problem: aktiviteten i krigföringen, prissättningen på spannmålsprodukter, inskrifningen mot strejkerna inom industrien. Någon större betydelse för den politiska kursen har valutgången med säkerhet icke. Ur utrikespolitisk synpunkt är den snarast av intresse såsom ett tecken på att det amerikanska folket önskar en alltmera aktiv krigföring. Republikanerna ha i sin kritik av presidenten gjort gällande, att kriget icke föres med tillräcklig energi.

Både valstriden och valresultatet äro typiska för amerikansk politik. Att valet skulle leda till ett försvagande av det härskande partiets ställning, kunde man med tämligen stor säkerhet förutse. Presidentvalet står i förgrunden. Då en presidentkandidat, såsom Roosevelt för två år sedan, vinner en överväldigande seger, för detta regelmässigt med sig väldiga framgångar även vid de samtidigt hållna kongressvalen. Lika regelmässigt lider det härskande partiet förluster vid de kongressval, som hållas mitt under presidentperioden; oppositionen har, då presidentfrågan icke längre dominerar och då regeringspolitiken under de närmast för-

flutna åren kan utnyttjas till kritiska angrepp, större möjligheter att göra sig gällande. Det är en gammal erfarenhet, att de så kallade mellanvalen försvaga det presidentiella partiet eller rent av kasta om styrkeförhållandena i kongressen.

Men valen äro typiska också ur en annan synpunkt. Debatten har varit koncentrerad kring en serie aktuella spörsmål. Den har icke anknutit till allmänna principer eller programmatiska krav på lång sikt. Partierna ha framträtt mindre som opinionsbildare än som språkrör för skilda, oberoende av deras verksamhet uppkomna opinioner.

Grupperingen av de amerikanska väljarna i demokrater och republikaner har förelegat i nära nittio år, sedan årtiondet före det stora inbördeskriget. De berömda motsättningar, som ursprungligen förefunnos mellan partierna, förlorade efter krigets slut småningom sin betydelse. De väldiga partiorganisationerna fortsatte emellertid sin verksamhet. Till en viss grad förblevo deras väljargrupper traditionellt bestämda. Staterna i sydöst rösta nästan genomgående demokratiskt; motsättningen gentemot negerbefolkningen, som genom lagbestämmelser eller påtryckning berövats sin rösträtt, har förblivit den centrala faktorn i det politiska ställningstagandet. I nord och stora delar av västern ha stora delar av befolkningen normalt anslutit sig till det republikanska partiet. Republikanernas välde har varit regel, demokraternas undantag. Under de åttiotvå åren sedan Lincolns val ha republikanska presidenter regerat i femtiosex, demokratiska i tjugosex år.

Den fasta anknytningen till vissa väljargrupper har naturligtvis påverkat de båda partiernas ställningstagande. Så har det republikanska partiet, inom vilket industrimännen i nordost alltid spelat en ledande roll, genomgående krävt höga skyddstullar och varit benäget för en mera kraftig och expansiv utrikespolitik än motpartiet. Men i flertalet frågor, särskilt i den rena inrikespolitiken, ha fasta skilljelinjer icke förelegat. Båda partierna ha värdjat till och vunnit anslutning hos de mest skilda sociala grupper och detta har möj-

liggjorts genom en kortfristig politik, en politik från fall till fall. Det har gällt att söka vinna den stora massan av väljare, som icke känna sig förbundna med något parti, genom att uppta aktuella frågor och populära krav. Partiernas dagsprogram färgas ofta mer av denna önskan än av hänsyn till de traditionellt anslutna väljarna. På detta sätt ha partierna, såsom man sagt, blivit ett slags ofantliga affärsföretag i politik, som söka tillfredsställa den väljande allmänhetens krav vid varje särskilt tillfälle. Typiskt är, att ett parti i en delstat kan uppta fordringar, som det i en annan stat bekämpar, och att i många fall båda partierna i viktiga frågor avge nästan likalydande programförklaringar. Med partiernas karaktär av rena valorganistioner sammanhänger, att de på längre slkt ställda planerna, de djärvare förslagen, i regel upptas av utanför partierna stående organisationer, s. k. påtryckningsgrupper (pressure groups) och sedermera, då de vunnit vidsträckt popularitet, vinna plats på partiprogrammen. Minoritetspartier och påtryckningsgrupper ha i fråga om socialpolitisk lagstiftning, utbyggande av den författningpolitiska organisationen, kvinnoemancipation och rusdrycksförbud tjänat som inspratorer och pådrivare i förhållande till de stora partierna,

Då republikanerna "normalt" ha majoritet i unionen, få demokraterna sin chans främst under skeden av spänning och kris, då stora väljarskaror äro sinnade att skifta parti i hopp att en politisk ändring skall medföra en förbättring av läget. Den senaste stora demokratiska framgången av denna typ kom år 1932, då Franklin Roosevelt genom sitt program till krisens avhjälpande lyckades erövrva icke blott de av ålder osäkra staterna utan också en rad stater, där den republikanska majoriteten ansågs orubblig. Roosevelts segrar vid de följande valen och de stora sakliga framgångar han vunnit, ha kommit många att tro, att växlingen mellan republikaner och demokrater tillhör ett förgånget skede. att åtminstone för lång tid framåt demokraterna sitta säkert i sädeln. Det nu avslutade valet tyder i sin mån på att den gamla partigrupperingen behåller sin fulla kraft och att omkastningarnas tid icke är till ända i amerikansk politik.

H. T.